

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Občanský zákoník Právnícké osoby

Obecná ustanovení § 118-209

Korporace - Spolky § 210-302

Fundace - Nadace, n.fondy § 303-401

Ústavy § 402-418

jan.hurdik@law.muni.cz

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Obecná charakteristika PO (§ 118-209)

Znaky právnických osob dle OZ

Obecné:

1. Vliv státu a práva na vznik PO
2. Právní osobnost
3. „Svéprávnost“
4. Deliktní způsobilost
5. Organizační struktura

Identifikační:

1. Název
2. Sídlo
3. „Národnost“ (osobní statut)

Diskusní znaky - účel, majetek (majetková způsobilost)

1. Vliv státu a práva na vznik PO I

■ Viz § 20 OZ

Dvojitá možnost výkladu:

- 1) Celá definice: teorie fikce s odlišením PO SP a VP
- 2) Teorie fikce první část, druhá část může naznačovat teorii reality, dle DZ jde o uplatnění teorie podstatných náležitostí

1. Vliv státu a práva na vznik PO II

Postup vzniku: Ustavení - vznik

■ Ustavení:

- zakladatelské právní jednání
 - přijetí stanov nebo uzavření jiné smlouvy (více osob)
 - zakladatelská listina (když to připustí zákon - 1 osoba; srov. § 11n. ZOK)
- zákon
- jiný způsob stanovený jiným předpisem (§ 122)

1. Vliv státu a práva na vznik PO III

■ Vznik PO:

- Pravidlem **registrační princip**; vznik dnem registrace (§ 126)- výjimky:
 - Vznik zákonem (účinností, event. stanovením dne pozdějšího)
 - Zákonné výjimky: vznik bez registrace (odkaz § 126/3)
 - V zákonem stanovených případech **princip koncesní** (pro založení nebo vznik - rozhodnutí orgánu veřejné moci); odkaz § 126 odst. 3)
- **Princip materiální i formální publicity** (§ 121+ z.304)

Po vzniku PO:

- se nelze domáhat určení, že nevznikla
- lze prohlásit PO za neplatnou = vstup do likvidace (důvody v § 129)

2. Právní osobnost

- Dle terminologie OZ „**právní osobnost**“ (§ 15 odst. 1)
- § 118: PO má právní osobnost od svého vzniku do zániku
- **Obecná limitace právní osobnosti předmětem činnosti, resp. účelem (§ 144n.), resp. veřejnou či soukromou prospěšností (§ 146n.).**
- § 20 odst. 1 věta druhá: Právní osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou **(=nepřijata spec.subjektivita)**
- § 16 : Právní osobnosti ani svéprávnosti se nikdo (ani PO) nemůže vzdát ani zčásti; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.

3. Způsobnost k právním jednáním (svéprávnost) - jednání přičitatelná PO

- Terminologicky způsobnost k právnímu jednání-
svéprávnost - § 15 odst. 2
- **Vychází se z teze, že PO svéprávnost nemá**
- **Jednání za PO je v OZ chápáno jako zastupování (§ 161, 162..)- jedná člen orgánu, nikoli orgán jako celek - § 151, 162..)**
- **Otázka limitace způsobnosti k právnímu jednání účelem (§ 144n.), resp. veřejnou či soukromou prospěšností (§ 146n.). – viz sub 2. právní osobnost**

3. Jednání (právní) PO

§ 161-166

- 1) Statutární orgán (člen)
- 2) **Opatrovník (§165)**
- 3) **Zaměstnanci v rozsahu své funkce (jak se jeví T), obdobně člen PO nebo člen jiného orgánu nezapsaného do VR (§ 166)**
- 4) + zastoupení PO - podnikatele (§ 430/1 v rozsahu pověření, § 430/2 - dobrá víra T), prokura (§ 450), zastoupení vedoucího odštěpného závodu (§ 503/1)

Interní omezení zástupčího oprávnění jen bylo-li známo
T

3. Jednání PO (pokračování)

Mezi založením a vznikem (§ 127)

- Lze jednat jménem PO; kdo jedná, je zavázán sám, více osob solidárně (*jde o jednání: jménem zastoupeného+na účet svůj*)
- Možnost PO převzít účinky jednání do 3 měsíců po vzniku a dát to najevo zúčastněným

4. Deliktní způsobilost

■ § 167 - podmínky přičitatelnosti deliktu PO:

Právníckou osobu zavazuje

1) protiprávní čin, kterého se

2) při plnění svých úkolů (tj. nikoli *exces*)

3) dopustil a) člen voleného orgánu,

b) zaměstnanec nebo

c) jiný její zástupce

(Srov. dřívější úprava § 420/2: škoda způsobená těmi, které PO ke své činnosti použila - na pohled širší)

4) vůči třetí osobě.

5. Organizační struktura

§ 151 n. - Orgány PO

Členění:

- Statutární

- Jiné

- Jednočlenné

- Kolektivní (§ 152 odst. 1)

- Volené

- Jmenované

- Jinak sestavované (§ 152 odst. 2)- vše dále “člen voleného orgánu“ (zřejmě k odlišení od orgánů typu valné hromady aj.)

Identifikační znaky:

1. Název

- § 132-135
- **Název PO musí obsahovat označení právní formy (výjimky u spolků dle přechodných ustanovení)**

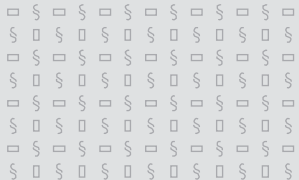
Identifikační znaky:

2. Sídlo

■ § 136-143

- § 136 - zapsané sídlo

- § 137/1 - skutečné sídlo

Identifikační znaky:

3. „Národnost“-os.statut I

Česká - zahraniční PO:

§ 3024: „Za zahraniční osobu se považuje...PO se sídlem mimo území České republiky.“

3. „Národnost“-os.statut II

- Určení osobního statusu PO pro vnitrostátní (= zda je česká nebo zahraniční - OZ) a přeshraniční (pro oblast EU - SFEU) vztahy PO:
- § 138 odst. 2,3: (2)Právnícká osoba, která hodlá přemístit své sídlo na území České republiky, přiloží k návrhu na zápis do příslušného veřejného rejstříku rozhodnutí o tom, jakou právní formu české právnické osoby zvolila, a zakladatelské právní jednání vyžadované českým právním řádem pro tuto formu právnické osoby.

(3) Vnitřní právní poměry právnické osoby se po přemístění sídla do tuzemska řídí českým právním řádem.

= pro určení, zda PO je česká nebo zahraniční kombinace teorie (inkorporace? - ve kterém nebo podle kterého byla založena) zapsaného, resp. skutečného sídla (srov. v právu EU čl. 49 a 54 SFEU, které kombinují teorii inkorporace, skutečného a zapsaného sídla + nerealiz. pokus o teorii kontroly) 16

Typologie právnických osob v OZ

- Obecná charakteristika PO (§ 118-209)
- Korporace (§ 210-213 -302 včetně spolku)
 - Spolky (§ 214-302)
- Fundace (§ 303-305 - 401 včetně nadací+NF)
 - Nadace (§ 306-393)
 - Nadační fondy (§ 394-401)
- Ústavy (§ 402-418)

Právně organizační podstata a jevové formy PO a jejich utváření

Zpravidla jde o výsledek procesu:

- separace (oddělení části statusového potenciálu od existující osoby)
- integrace (spojení oddělených částí do nového org. útvaru - není přítomno u PO tvořených jedinou osobou zřizovatele)
- institucionalizace (vznik nového institucionalizovaného organizov. útvaru)
- personifikace (vznik nové osoby)

zúčastněných zájmů osob

Korporace (§ 210-213)

- Kategorie historicky vzniklá z konfrontace:
 - *societas-universitas*
 - *universitas personarum- universitas bonorum*
- Historicky první uznaný korporační typ PO (§ 26 ABGB)
- Základní kategorizace korporací:
 - Spolek (§ 214-302)
 - Obchodní korporace a družstva (ZOK)
- Korporace - vytvářena společenstvím osob = členský princip (základ právní osobnosti korporace). Korporace bez členů je nepřípustná (§ 211/1,2).
- Jednočlenná PO:
 - „se hledí jako na korporaci“ (§ 210/2)
 - „Připouští-li to zákon (§ 211/1; srov. § 11/1 ZOK; spolek naopak výslovně vyloučen - § 214/2).

Korporace II

Obecná pravidla vzájemného chování § 212-213

- **Člen** vůči korporaci je povinen:
 - chovat se čestně,
 - zachovávat její vnitřní řád,
 - nezneužívat hlasovací právo k újmě korporace; žaloba na eliminaci hlasu (3 měsíce od zneužití).
- **Korporace** je výslovně povinna:
 - nezvýhodňovat ani neznevýhodňovat bezdůvodně svého člena,
 - šetřit jeho práva i oprávněné zájmy.
 - Při poškození korporace i člena/ů korp. členem korp. možnost soudu rozhodnout o tzv. *reflexní škodě*.

Spolky (§ 214-302)

- výraz ústavního spolčovacího práva,
- osobní nekapitálové společnosti,
- zásadní neziskovost,
- členský princip,
- dobrovolnost členství,
- zásadní otevřenost členství,
- modifikovaný registrační princip;
- možnost vytváření odvozených a právně samostatných spolkových struktur vyšších - svazů (§ 214 odst. 2) nebo nižších - pobočných spolků (§ 219, § 228 n.).

Spolky II

Typová právní charakteristika spolků jako práv. osob:

- Pojmové znaky spolkového typu právnické osoby, obecnou a specifickou charakteristiku (účel - pojmový znak dle DZ k § 118 návrhu)
- Identifikační znaky
- Vznik spolkového typu právnické osoby
- Členství ve spolku
- Organizační struktura a činnost spolku
- Změna a zánik spolku
- Vliv veřejné sféry na právní poměry spolku
- Fiskální režim spolku
- Přeshraniční režim (osobní status) spolku

Fundace (§ 303-305)

Společné typové rysy fundací:

- neosobní povaha právní osobnosti, naopak
- spojení práv. osobnosti s účelově určeným majetkem,
- společensky nebo hospodářsky užitečný účel,
- konzervovaná vůle zřizovatele, provázející nadační typ právnické osoby od vzniku po zánik,
- omezení rozhodovací pravomocí orgánů,
- přísnější pravidla organizační, dispozice s prostředky aj., sledující zachování fundací jejich účelu, a dále (podle míry liberalismu zákonodárce) větší či menší míra státního dohledu nebo veřejné kontroly nad fundačními subjekty.

Nadace (§ 306-393)

Pojmové znaky: majetek a účel

- Účel: opuštěna oblig. obecná prospěšnost, nahrazena obecným statusem veř. prospěšnosti (§146-150).

Nadace podle účelu :

- obecně (veřejně) prospěšné, sloužící obecnému blahu (§ 306/1),
- dobročinné, sloužící určenému okruhu osob (§ 306/1),
- omezeně podnikající (§ 307). Ot.: existence nadací-podniků (spravujících kapitálový základ podnikatelských subjektů). Limit: §307. Řešení: svěřenský fond,
- podnikové,
- rodinné,
- samostatné (nesamostatné nelze nazvat nadace; srov. (přidružený fond - § 3491 a násl.),
- Možnost změny účelu nadace (srov. § 321-326).

Nadace III

Majetek nadace tvoří:

- nadační jistina; ve finančním vyjádření n. kapitál,
- ostatní majetek (§ 335 n.).

Nadační orgány tvoří:

- správní rada jako **statutární orgán** nadace (§ 362-367),
- dozorčí rada jako kontrolní a revizní orgán nadace (§ 368-372), a nemusí-li být zřízena dozorčí rada (viz § 368 odst. 2):
- revizor (§ 373-375), kterým může být i právnická osoba zaměřená profesně na kontrolní a revizní činnost (§ 373 odst. 2).

Nadační fondy (§ 394-401)

Odlišnosti právní od nadací:

- nadační fond **nevytváří nadační jistinu ani nadační kapitál**, spravuje pouze nadační **majetek**, který **nemusí splňovat předpoklad trvalého výnosu**,
- název nadační fond **musí obsahovat** slova „nadační fond“,
- nadační fond **lze**, připouští-li tak výslovně zakladatelské právní jednání, na základě rozhodnutí správní rady po předchozím vyjádření dozorčí rady nebo revizora **změnit** co do právní formy **na nadaci**,
- nadační fond může **zrušit s likvidací**:
 - správní rada, není-li trvale možné, aby nadační fond nadále plnil svůj účel,
 - soud na návrh osoby, která osvědčí právní zájem, pokud nadační fond neplní svůj účel.

Ústavy (§ 402-418)

- Soubor **věcné a osobní složky**. Není pojmově ani souborem majetku, ani sdružením osob.
- Právní charakteristika vymezena především účelem: Využití věcné a osobní složky k provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky.
- **Činnost ústavu** je **dostupná každému** za předem stanovených podmínek.
- Ústav **může podnikat, nikoli však** jako svou hlavní činnost a nikoli na újmu hlavní činnosti.
- **Zisk** lze použít pouze **k podpoře činnosti**, pro kterou byl ú. založen, a k úhradě nákladů **na svou správu**.
- Název musí obs. slova „zapsaný ústav“ nebo „z.ú.“,

Přechodná ustanovení k PO

- **Obecně** § 3041-3053; viz též 3029
 - Dříve zahájená řízení o zápisu PO se dokončí podle dosav. předpisů
 - Ust. spol. sml./statutu PO upravených NOZ, odporující kogentním ust. NOZ, pozbývají závaznosti dnem nabytí jeho účinnosti – přizpůsobit do 3 let - sankce (§ 3041/2)
- **Občanská sdružení** (o.s.) se považují za spolky dle NOZ
 - + právo změnit právní formu na ústav nebo soc.družstvo (do konce 2013 na o.p.s.)
 - org. jednotka o.s. – lhůta k zápisu jako pob. spolku 3 roky-prekluze!
 - podobně odborové org. aj. (§ 3045-3048)
- **Nadace** podle OZ se považují za nadace podle NOZ
 - zakladatel může přizpůsobit – 2 roky!
- **Nadační fondy** obdobně dtto (§ 3049)
- **O.p.s.** se nadále řídí dosavadními předpisy (§ 3050)
 - právo změnit právní formu na ústav, N nebo NF podle NOZ
- **Zájmové sdružení PO** (§ 20f-20i DOZ) se nadále řídí dosavadními předpisy (§ 3051)
 - právo změnit právní formu na spolek podle NOZ